

Федір Михайлович Муравченко

18 березня цього року для Федора Михайловича, та і для усіх запоріжців, – знаменний день – 80-річчя від дня народження і водночас 55-річчя його самовідданої праці на ДП «Івченко-Прогрес».

Ф.М. Муравченко – керівник і генеральний конструктор ДП «ЗМКБ «ПРОГРЕС» ім. ак. О.Г. Івченка», член-кореспондент НАН України, Герой України, автор наукових праць та винаходів. І це лише незначний перелік його відзнак, заслуг у створенні авіаційних двигунів та наземної техніки, які отримали величезне і світове визнання!

Народився Федір Михайлович 18 березня 1929 року в Синельниківському районі Дніпропетровської області. Навчання у Дніпропетровській спецшколі ВПС визначило його подальшу долю. Авіація настільки захопила його, що Харківський авіаційний інститут, до якого вступив після школи, закінчив з відзнакою і був направлений до запорізького ОКБ. На

підприємстві у ті, післявоєнні часи, було нелегко, оскільки виникла необхідність переходу від поршневих до газотурбінних двигунів. Та цілеспрямованого й енергійного Федора Михайловича це зовсім не злякало, навпаки, він одразу, «пірнув з головою» у роботу по розробці газотурбінного двигуна АІ-20. Невдовзі він опинився у перших рядах конструкторського колективу, що сформувався у 1955 році та став рушійною силою, яка розробила проекти двигуна АІ-20, провела його доробку та перемогла у конкурсній боротьбі з ОКБ М.Д. Кузнецова. А наприкінці 1957-го транспортний літак Ан-10, на якому були встановлені чотири двигуна АІ-20, піднявся в небо. Через два роки Федора Михайловича призначають керівником конструкторської бригади по системам запуску двигунів. Перша керівна робота увінчалась успіхом – уперше в СРСР розробляється повітряна система запуску газотурбінного двигуна, яка потім широко використовувалася на літальних апаратах транспортної та пасажирської авіації, і сьогодні не втратила своєї актуальності.

Наступна посада, яку обійняв Федір Михайлович, - керівник конструкторської бригади камер згорання (КЗ) - також ознаменувалася успіхом: перше у світовій практиці двигунобудування вдалося досягнути ресурсу КЗ, який складає 4000 годин. Муравченком була створена школа проектування малоємісійних камер згорання, завдяки якій усі двигуни, розроблені на підприємстві після 1965 року, задовольняють жорсткі вимоги світових екологічних стандартів. Власне Федір Михайлович зробив декілька десятків винаходів по камерам згорання.

Потрібно відзначити, що для кожної керівної посади Федора Михайловича не було легкого старту, а навіть навпаки, підвищення отримував з переходом на ділянки, де було необхідне рішення термінових задач. За безпосередньої участі та під керівництвом Федора Михайловича, на той час уже ведучого інженера, за замовленням міністерства нафтової та газової промисловості на базі авіаційного турбогвинтового АІ-24 були розроблені двигуни для приводу ряду бурових установок та приводів по інтенсифікації видобування нафти, за допомогою яких були розвідані основні родовища газу та нафти.

У 1967 році наказом МАП СРСР Ф.М. Муравченка призначають заступником головного конструктора по експериментальним роботам. Він приймав активну участь у розробці першого в СРСР турбореактивного двигуна з великим ступенем двох контурності Д-36. Сьогодні знаходяться в експлуатації більше 700 двигунів Д-36 різних модифікацій, які

успішно експлуатуються на пасажирських та транспортних літаках Як-42, Ан-72, Ан-74, Ан-74ТК-300 як в Україні, так і в багатьох країнах світу.

І на цьому Федір Михайлович не зупиняється. На початку 70-х років висунув ідею створення вертолітного газотурбінного Д-136 на базі двокаскадного газогенератора двигуна Д-36. Ця ідея була реалізована і стала основою для створення найпотужнішого та економічного у світі двигуна для вертоліту Мі-26. У 1984 році творці Мі-26, у тому числі і Муравченко Ф.М., за трудову діяльність в галузі авіаційної техніки отримали Державну премію СРСР.

У 1983 році Ф.М. Муравченко призначають головним конструктором, першим заступником ЗМКБ «Прогрес», а у 1989-му - генеральним конструктором і у той час, коли майже зникають державні замовлення, виробничі та господарчі кооперації, гостро постало питання виживання підприємства. Але завдяки притаманним Федору Михайловичу професіоналізму, працездатності, організаційному таланту, «Прогрес» продовжував існувати. Навіть більше того, Федору Михайловичу вдалося вести активне створення техніки! Вже у квітні 1990 року проводиться перший запуск унікального двигуна Д-27, у грудні 1994-го – перший політ Ан-70.

За трудову діяльність в області науки і техніки та за великий внесок у створення двигуна Д-18Т для літака Ан-124 «Руслан», Федір Михайлович нагороджений Державною премією України.

І сьогодні під керівництвом ювіляра та його безпосередньої участі створюються нові двигуни нового покоління, розвивається розробка авіаційних двигунів для наземного застосування. Зараз ведуться роботи по 21 тематичній лінії створення газотурбінних приводів для потреб промисловості та транспорту у діапазоні потужності від 1 до 25 МВт, проектується також спеціальне обладнання. Важливе значення для Федора Михайловича має удосконалення екологічних параметрів ГТД, про що свідчить відповідність усіх двигунів, створених під його керівництвом, найжорсткішим світовим стандартам та безліч інших робіт, здається безкінечних.

1991 року Федір Михайлович Муравченко захистив науковий ступінь доктора технічних наук, 2003 року – обраний членом-кореспондентом НАН України та член-кореспондентом Академії технологічних наук Російської Федерації. Муравченко Ф.М. – академік Інженерної академії України, дійсний член Міжнародної інженерної академії. Він – співавтор національної програми «Розвиток авіаційної промисловості України», а також більше 170 наукових робіт, 40 авторських свідоцтв та патентів.

Ювіляр особисто брав участь у створенні 44 типів та модифікацій маршових та допоміжних ГТД, у створенні 18 типів та модифікацій приводів наземного застосування. Під керівництвом Федора Михайловича працює декілька тисяч конструкторів, дослідників, виробників, які здатні вирішувати унікальні задачі по створенню найдосконалішої авіаційної техніки. За його безпосередньою участю розробляються довгострокові програми розвитку громадянської авіації в Україні та конверсії авіаційних двигунів з метою застосування в народному господарстві. Ф.М. Муравченко – відомий у СНД і далеко за його межами.

За видатний вклад у розвиток науки, техніки і технологій у 2000-2008 роках, а також за укріплення міжнародного інженерного товариства Федору Михайловичу присвоєно почесне звання «Видатний інженер ХХ століття», звання «Заслужений діяч науки і техніки України», «Герой України», звання «Почесний громадянин міста Запоріжжя» (Україна), «Почесний громадянин міста Оклахома» (США), він нагороджений золотою медаллю лауреата міжнародної премії Міжнародної інженерної академії, орденом «Дружби Російської Федерації», орденом «За вірність обов'язку» має безліч інших високих почесних нагород.

Особисті якості ювіляра – багатогранність, здатність знаходити оригінальні рішення проблем, самовідданість обраній справі, уміння жити у відповідності з обов'язком та честю, внутрішня сила особистості, надзвичайна щедрість душі - стали запорукою його досягнень та викликають глибоку повагу серед широкого кола колег та шанувальників його таланту.